

TRIPOLIS

Fundamentalus sąmonės raiškos trijų polių modelis

Autorius: LOKA KODAS

TRIPOLIS 1.0

TURINYS

1. Įvadas
2. Sąmonė
3. Skirties atsiradimas
4. Trys fundamentalūs poliai
5. Fundamentalių polių principas
6. Tripolių santykių principas
7. Tarpusavio sąlygojimo principas
8. Tripolis nėra trečiasis kelias
9. Proto pasaulis
0. Hierarchinis protas
1. Kokybių pasaulis
2. Kokybės ir protas
3. Proto branda
4. Polių dermė
5. Vietos užleidimo principas
6. Dominavimo principas
7. Vienovė
8. Sąmonė kaip vienovės pagrindas
9. Brandi sąmonė
0. Apibendrinimas
1. Modelio ribos ir galima kritika
2. Apie patikrinamumą
3. Apie modelio kilmę
4. Pabaiga

ĮVADAS

Šis modelis nėra filosofinė doktrina, religinis mokymas ar užbaigta sąmonės teorija.

Jis siūlo vieną iš galimų būdų aprašyti žmogaus patyrimą, remiantis trimis fundamentaliomis sąmonės raiškos kryptimis.

Modelio išeities taškas nėra tikėjimas, autoritetas ar konkrečios tradicijos prielaidos. Jo pagrindas – tiesioginis žmogaus patyrimas ir bandymas suprasti, kokiomis kryptimis sąmonė reiškiasi.

Šiame modelyje neklausiama, kiek pasaulyje egzistuoja reiškinių, žmogaus gebėjimų ar psichologinių funkcijų. Jų gali būti praktiškai begalė.

Pagrindinis klausimas yra kitas:

Iš kiek fundamentalių sąmonės raiškos krypčių kyla žmogaus patyrimo įvairovė?

Šiame modelyje teigiama, kad tokių krypčių pakanka trijų.

Jos vadinamos:

juslių pasauliu;

kokybių pasauliu;

santykių dėsningumų pasauliu.

Šie trys poliai nėra suprantami kaip trys atskiros žmogaus dalys ar savarankiškos substancijos. Jie reiškia tris skirtingas kryptis, kuriomis atsiskleidžia viena ir ta pati sąmonė.

Todėl šiame modelyje sąmonė nesusideda iš trijų polių.

Ji reiškiasi trimis fundamentaliomis kryptimis.

Būtent šios kryptys tampa visos tolesnės analizės pagrindu.

SĄMONĖ

Šiame modelyje sąmonė nėra laikoma objektu, kurį būtų galima stebėti taip, kaip stebimi išoriniai reiškiniai.

Ji taip pat nėra viena iš žmogaus psichikos funkcijų ar dar vienas polius greta kitų.

Sąmonė suprantama kaip tai, kas leidžia apskritai atsirasti bet kokiam patyrimui.

Visa, kas žmogui tampa patiriama, atsiskleidžia sąmonėje.

Joje atsiranda ir išnyksta jusliniai suvokimai, jausmai, mintys, prisiminimai, vaizdiniai ir visos kitos patyrimo formos.

Tačiau pati sąmonė nėra tapati nė vienai iš jų.

Ji išlieka kaip pagrindas, kuriame vyksta nenutrūkstamas atsiradimo ir išnykimo procesas.

Todėl šiame modelyje sąmonė neturi nei vidaus, nei išorės.

Tai, kas visada yra „čia“ ir „dabar“,
tai, kas atveria suvokimų įvairovę, pati išlikdama nekintamai esanti,
tai, kame vyksta nenutrūkstamas atsiradimo ir išnykimo procesas,
tai, kas visada yra ir kam „išsijungus“ išnyktų viskas,
tai, kas visada išlieka pastovu ir kartu nepaliaujamai kinta savo
suvokimuose, su jais susiliedama,
tai, kas savyje talpina visą turinį,
– tai ir yra SĄMONĖ.

Vidus ir išorė atsiranda tik jos raiškoje.

Lygiai taip pat sąmonė nėra tapatinama nei su protu, nei su emocijomis, nei su jaslėmis.

Visi jie yra jos raiškos būdai, bet nė vienas nėra pati sąmonė.

Dėl šios priežasties sąmonė šiame modelyje nėra laikoma ketvirtuoju poliumi.

Ji nėra dar viena žmogaus funkcija.

Ji yra tai, kas aprėpia visas tris sąmonės raiškos kryptis ir leidžia joms būti suvokiamoms kaip viena visuma.

SKIRTIES ATsirADIMAS

Tripolio modelio išeities taškas nėra trijų polių postulavimas.

Pirmiausia atsiranda skirtis.

Vos tik galima išskirti „viena“ ir „kita“, kartu atsiranda ir jų santykio galimybė.

Todėl skirtis ir santykis nėra du atskiri procesai.

Jie atsiranda kartu.

Jeigu nebūtų skirties, nebūtų ir santykio.

Jeigu nebūtų santykio, pati skirtis negalėtų būti atpažinta.

Dėl šios priežasties santykių dėsningumų polius nėra papildomai pridėtas prie dviejų jau egzistuojančių polių.

Jis atsiranda kartu su pačia skirtimi.

Tai reiškia, kad vos tik atsiskleidžia vidinis ir išorinis pasaulis, kartu atsiranda ir galimybė suvokti jų ryšį.

Todėl šiame modelyje visi trys poliai laikomi vienodai fundamentaliais.

Nė vienas iš jų nėra pirminis, o kiti – išvestiniai.

Jie atsiskleidžia kaip trys neatskiriamos vienos sąmonės raiškos kryptys.

TRYS FUNDAMENTALŪS POLIAI

Šiame modelyje išskiriamos trys fundamentalios sąmonės raiškos kryptys:

A – juslių pasaulis;

B – kokybių pasaulis;

C – santykių dėsningumų pasaulis.

Šie poliai nėra trys atskiros žmogaus dalys ar nepriklausomos substancijos.

Jie reiškia tris skirtingas kryptis, kuriomis viena ir ta pati sąmonė atsiskleidžia patyrime.

Kiekviena kryptis atveria savitą žmogaus patirties aspektą, kurio negalima visiškai redukuoti į kitus du.

Todėl nė vienas polius nėra laikomas aukštesniu ar žemesniu už kitus.

Jie yra lygiaverčiai, nors jų funkcijos skirtingos.

A – Juslių pasaulis

Juslių pasaulis apima visą tiesioginį žmogaus kontaktą su aplinka.

Jam priklauso regėjimas, klausa, lytėjimas, uoslė, skonis, kūno pojūčiai, erdvės ir judėjimo suvokimas.

Jis atsako į klausimą:

Kas yra patiriama?

Juslinis suvokimas pateikia faktinį patyrimo turinį.

Tačiau pats savaime jis dar nesukuria nei kokybinio išgyvenimo, nei supratimo.

Žmogus gali stebėti saulėlydį, girdėti muziką ar jausti vėjo prisilietimą ir kartu neišgyventi jokios ypatingos vidinės būsenos.

Jis tiesiog mato, girdi ar jaučia.

Todėl šiame modelyje juslinis patyrimas nėra tapatinamas nei su emocijomis, nei su supratimu.

Tai savarankiška sąmonės raiškos kryptis.

B – Kokybių pasaulis

Kokybių pasaulis apima visą tiesiogiai išgyvenamą vidinę patirtį.

Jam priklauso jausmai, emocijos, meilė, ramybė, pilnatvė, grožio išgyvenimas, jautrumas, atjauta, vidinė tyla ir kitos kokybinės būsenos.

Jis atsako į klausimą:

Kaip tai yra išgyvenama?

Šiame modelyje kokybės nėra laikomos proto sukurtomis sąvokomis.

Protas gali jas atpažinti, aprašyti ir interpretuoti, tačiau pats jų nesukuria.

Lygiai taip pat kokybės nėra tapačios jusliniams pojūčiams.

Tas pats reiškinyss skirtingiems žmonėms gali sukelti visiškai skirtingą vidinį išgyvenimą.

Todėl kokybių pasaulis nėra nei juslių, nei proto tęsinys.

Tai savarankiška sąmonės raiškos kryptis.

C – Santykių dėsningumų pasaulis

Trečiasis polius yra proto pasaulis.

Tačiau šiame modelyje protas suprantamas plačiau nei vien loginis mąstymas.

Jis reiškia gebėjimą atpažinti santykius, dėsningumus ir struktūras.

Proto pasaulis atsako į klausimą:

Kokie ryšiai egzistuoja tarp reiškinių?

Iš šios krypties kyla kalba, logika, matematika, mokslas, filosofija, technologijos, teisė, ekonomika, socialinės sistemos ir civilizacija.

Protas ne tik aiškina pasaulį.

Jis kuria modelius, kurie vėliau gali būti realizuojami žmogaus gyvenime ir išoriniame pasaulyje.

Todėl santykių dėsningumų pasaulis nėra vien pagalbinė funkcija.

Tai savarankiška sąmonės raiškos kryptis.

FUNDAMENTALIŲ POLIŲ PRINCIPAS

Tripolio modelis neteigia, kad žmogus turi tik tris gebėjimus ar kad egzistuoja tik trys psichologinės funkcijos.

Žmogaus patyrimas yra praktiškai beribis.

Tačiau šio modelio klausimas nėra kiekybinis.

Jis klausia:

Iš kiek fundamentalių sąmonės raiškos krypčių kyla visa žmogaus patyrimo įvairovė?

Tripolio modelis teigia, kad pakanka trijų.

Todėl dažnai siūlomi papildomi poliai – valia, intuicija, vaizduotė, atmintis, kūryba, sąžinė ar tikėjimas – šiame modelyje nelaikomi naujomis fundamentaliomis kryptimis.

Jie suprantami kaip:

vieno poliaus vidinės raiškos formos;

dviejų polių sąveikos rezultatai;

arba visų trijų polių bendros raiškos formos.

Todėl naujo fundamentalaus poliaus išskyrimas būtų pagrįstas tik tuo atveju, jeigu būtų parodyta tokia sąmonės raiškos kryptis,

kurios negalima redukuoti į juslių pasaulį;

kurios negalima redukuoti į kokybių pasaulį;

kurios negalima redukuoti į santykių dėsningumų pasaulį;

ir kuri nėra šių trijų polių tarpusavio sąveikos forma.

Kol tokia kryptis neparodyta, trijų polių modelis laikomas pakankamu sąmonės raiškos pagrindu.

TRIPOLIŲ SANTYKIŲ PRINCIPAS

Trys fundamentalūs poliai neegzistuoja izoliuotai.

Jie nėra trys nepriklausomi pasauliai, atsitiktinai susitinkantys žmogaus patirtyje.

Kiekvienas polius įgyja savo prasmę tik santykyje su kitais dviem.

Todėl nė vienas iš jų negali būti laikomas absoliučia pradžia ar galutiniu pagrindu.

Šią tarpusavio priklausomybę galima simboliškai išreikšti taip:

$$\mathbf{A = (BC)}$$

$$\mathbf{B = (AC)}$$

$$\mathbf{C = (AB)}$$

Šios formulės nėra matematinės lygtys.

Jos nereiškia nei sudėties, nei daugybos.

Jos simboliškai nusako tarpusavio sąlygojimą.

Kiekvienas polius atsiskleidžia kitų dviejų kontekste ir kartu pats sudaro sąlygas jiems atsiskleisti.

Todėl nėra vienas polius nėra vien priežastis, o kiti – vien pasekmės.

Visi trys vienu metu yra ir sąlygojantys, ir sąlygojami.

Šiame modelyje klasikinę priežasties ir pasekmės logiką papildo tarpusavio sąlygojimo principas.

Tai nėra uždaras priežastinių grandinių ciklas.

Tai vientisas, viena laikis visumos vyksmas.

$$\mathbf{A = (BC)}$$

Jusių pasaulis niekada neegzistuoja visiškai nepriklausomai nuo kokybių ir proto.

Tas pats reiškinys skirtingiems žmonėms gali būti patiriamas visiškai skirtingai.

Tai priklauso ne tik nuo jutimo organų, bet ir nuo vidinės kokybės bei supratimo.

Todėl jauslinis pasaulis nėra vien objektyvi informacija.

Jis visuomet atsiskleidžia tam tikrame kokybiniame ir prasminiame kontekste.

$$\mathbf{B = (AC)}$$

Kokybių pasaulis taip pat nėra izoliuotas.

Be jauslinio pasaulio nebūtų to, kas galėtų būti išgyvenama.

Be santykių dėsnų žmogus negalėtų savo patirties atpažinti, įvardyti ar suprasti.

Todėl kokybės nuolat reiškiasi jų ir proto sąveikoje, tačiau nepraranda savo savitumo.

$$\mathbf{C = (AB)}$$

Proto pasaulis taip pat negali būti visiškai atsietas.

Jeigu nebūtų jauslinio patyrimo, nebūtų medžiagos, iš kurios gimsta sąvokos.

Jeigu nebūtų kokybių pasaulio, nebūtų vertės, prasmės ir krypties.

Todėl protas nėra vien abstrakti loginė sistema.

Jis remiasi žmogaus patyrimu ir kartu nuolat jį transformuoja.

TARPUSAVIO SĄLYGOJIMO PRINCIPAS

Tripolio modelyje nėra vienas poliusas nėra galutinis tikrovės paaiškinimas.

Bandymas vieną iš jų paversti absoliučiu neišvengiamai susiaurina žmogaus patyrimą.

Jeigu absoliutinamas jausių pasaulis, tikrovė redukuojama į empirinius faktus.

Jeigu absoliutinamas kokybių pasaulis, kyla pavojus prarasti kritinį mąstymą ir bendrą tikrovės matą.

Jeigu absoliutinamas proto pasaulis, gyvenimas gali būti redukuotas į schemas, teorijas ir sąvokas, prarandant gyvą patyrimą.

Todėl Tripolio modelis nesiekia iškelti nė vieno poliaus aukščiau kitų.

Brandi sąmonės raiška atsiskleidžia tada, kai visi trys poliai gali veikti kaip viena sistema.

TRIPOLIS NĖRA TREČIASIS KELIAS

Tripolis nėra kompromisas tarp dviejų kraštutinių.

Jis nėra dviejų polių pusiausvyra.

Ir nėra trečiasis kelias tarp dviejų priešybių.

Trečiasis poliusas šiame modelyje nepridedamas prie jau egzistuojančių dviejų.

Jis atsiranda kartu su pačia skirtimi.

Vos tik atsiranda du poliai, kartu atsiranda ir jų santykio galimybė.

Todėl santykio poliusas nėra tarpininkas tarp kitų dviejų.

Jis yra toks pat fundamentalus kaip ir jie.

Dėl šios priežasties Tripolis nėra schema „du plius vienas“.

Tai viena sistema, kurios trys poliai vienu metu apibrėžia vienas kitą.

Tik šioje visumoje atsiskleidžia pilnas žmogaus patyrimo laukas.

PROTO PASAULIS

Tripolio modelyje protas nėra suprantamas vien kaip loginio mąstymo ar racionalaus samprotavimo gebėjimas.

Jis reiškia gebėjimą atpažinti santykius, dėsningumus ir struktūras.

Protas leidžia žmogui ne tik suprasti pasaulį, bet ir kurti naujus tikrovės modelius.

Todėl proto pasaulis nėra vien psichologinė funkcija.

Jis tampa visa žmogaus civilizacijos kūrybine erdve.

Iš jo kyla:

kalba;

matematika;

logika;

mokslas;

filosofija;

technologijos;

teisė;

ekonomika;

socialinės sistemos;

kultūra.

Visa tai yra santykių dėsningumų raiška.

Protas geba ne tik aprašyti pasaulį.

Jis kuria modelius, kurie vėliau tampa žmogaus veiklos pagrindu ir transformuoja pačią tikrovę.

Matematinė teorija gali būti sukurta gerokai anksčiau, negu atsiranda jos praktinis pritaikymas.

Mokslinė idėja gali gimti dešimtmečiais anksčiau, negu tampa technologija.

Todėl proto pasaulis ne tik aiškina tikrovę.

Jis aktyviai dalyvauja ją formuojant.

HIERARCHINIS PROTAS

Tripolio modelis neatmeta hierarchinio mąstymo.

Priešingai – jis pripažįsta jo svarbą.

Hierarchinis mąstymas yra viena veiksmingiausių proto raiškos formų.

Jis leidžia klasifikuoti reiškinius, kurti tvarką, priimti sprendimus ir organizuoti sudėtingas sistemas.

Be jo nebūtų nei mokslo, nei technologijų, nei valstybės, nei šiuolaikinės civilizacijos.

Tačiau Tripolio modelis nelaiko hierarchinio proto vienintele galima mąstymo forma.

Tai tik viena iš daugelio santykių organizavimo galimybių.

Kaip egzistuoja įvairios kalbos, taip gali egzistuoti ir įvairūs mąstymo būdai.

Kaip egzistuoja įvairios kultūros, taip gali egzistuoti ir įvairūs santykių organizavimo principai.

Hierarchinis protas nėra tapatus pačiam protui.

Jis yra viena iš jo raiškos formų.

Todėl Tripolio modelyje hierarchinis mąstymas netampa teisėju, sprendžiančiu, kokia turi būti visa tikrovė.

Jis dalyvauja bendroje sistemoje kaip vienas iš proto veikimo būdų.

KOKYBIŲ PASAULIS

Kokybių pasaulis nėra tapatinamas su konkrečia religija, filosofine sistema ar dvasine tradicija.

Jis yra platesnis už bet kurią pasaulėžiūrą.

Skirtingos tradicijos gali vartoti skirtingą kalbą, simbolius ir sąvokas, tačiau būti nukreiptos į panašias kokybines patirtis.

Todėl Tripolio modelyje svarbiausia yra ne mokymo pavadinimas.

Svarbiausia yra kokybė, kuri atsiskleidžia žmogaus patyrime.

Šiai krypčiai galima priskirti įvairias pasaulio tradicijas:

Vedas;

Upanišadas;

budizmą;

daoizmą;

advaitą;

sufizmą;

krikščioniškąją mistiką;

Dzogčeną;

jogą;

Laozi mokymą;

Bhagavad Gitą;

ir kitas tradicijas, kurių dėmesio centre yra tiesioginis žmogaus patyrimas.

Tai nereiškia, kad visos šios tradicijos yra tapačios.

Jos skiriasi savo filosofija, metodais ir kultūriniu kontekstu.

Tačiau visos vienaip ar kitaip kalba apie kokybinę žmogaus patirtį.

Tripolio modelis jų nevertina ir nesiekia suvienodinti.

Jis tik konstatuoja, kad jos priklauso tai pačiai sąmonės raiškos kryptčiai.

KOKYBĖS IR PROTAS

Protas gali atpažinti kokybę.

Jis gali ją aprašyti.

Jis gali kurti teorijas apie ją.

Tačiau pats jos nesukuria.

Meilė negimsta iš loginės išvados.

Vidinė ramybė nėra teorijos rezultatas.

Pilnatvė nėra sąvokų suma.

Grožio negalima išvesti iš matematinės formulės.

Visa tai gali būti suprata.

Tačiau supratimas dar nėra pats išgyvenimas.

Todėl Tripolio modelyje protas nėra laikomas kokybių kūrėju.

Jis gali sudaryti sąlygas jų atsiskleidimui.

Jis gali pašalinti kliūtis.

Jis gali parodyti kryptį.

Tačiau pats išgyvenimas visuomet priklauso tiesioginiam žmogaus patyrimui.

PROTO BRANDA

Proto paskirtis yra suprasti.

Jis siekia aiškumo, tvarkos ir dėsningumų.

Tačiau brandus protas supranta ir savo ribas.

Jis žino, kad ne visa tikrovė gali būti redukuota į sąvokas.

Todėl aukščiausia proto branda nėra begalinis aiškinimų kaupimas.

Ji pasireiškia gebėjimu laiku sustoti.

Protas pripildo žmogaus patyrimo indą žiniomis.

Tačiau ateina momentas, kai tolesnis pildymas nebepelėčia supratimo.

Tuomet didžiausia proto išmintis tampa gebėjimas neužgožti to, ko pats negali sukurti.

Tai nereiškia žinių atsisakymo.

Tai nereiškia mokslo atmetimo.

Tai nereiškia proto nuvertinimo.

Priešingai.

Tik brandus protas gali pripažinti, kad egzistuoja patyrimo sritys, kurių jis negali pakeisti savo teorijomis.

Todėl jis geba laiku užleisti vietą tiesioginiam patyrimui.

Tai nėra proto pralaimėjimas.

Tai yra aukščiausia proto branda.

POLIŲ DERMĖ

Tripolio modelyje nė vienas polius nėra laikomas aukštesniu ar svarbesniu už kitus.

Juslių pasaulis, kokybių pasaulis ir santykių dėsningumų pasaulis yra lygiavertės sąmonės raiškos kryptys.

Todėl dermė nėra suprantama kaip visų polių vienodas aktyvumas.

Ji taip pat nėra visų polių suliejimas į vieną nediferencijuotą visumą.

Kiekvienas polius turi savitą paskirtį.

Kiekvienas jų natūraliai iškyla į pirmą planą skirtingose gyvenimo situacijose.

Kai žmogui reikia orientuotis aplinkoje, pirmiausia reiškiasi juslių pasaulis.

Kai atsiskleidžia meilė, grožis, ramybė ar atjauta, pirmiausia reiškiasi kokybių pasaulis.

Kai reikia suprasti, aiškinti, modeliuoti ar kurti, pirmiausia reiškiasi proto pasaulis.

Tačiau nė vienu atveju kiti poliai neišnyksta.

Jie išlieka kaip vienos visumos dalys.

Todėl brandi sąmonė nėra ta, kurioje vienas polius nuolat dominuoja.

Brandi sąmonė yra ta, kurioje kiekvienas polius geba laiku užleisti vietą kitam.

VIETOS UŽLEIDIMO PRINCIPAS

Tripolio modelyje vietos užleidimas nėra silpnumo požymis.

Tai nėra savęs atsisakymas.

Tai nėra kompromisas.

Tai nėra pralaimėjimas.

Tai gebėjimas atpažinti, kuri sąmonės raiškos kryptis konkrečiu momentu geriausiai atitinka situaciją.

Protas nepraranda savo vertės tada, kai leidžia žmogui tiesiog būti.

Jis tik pripažįsta savo veikimo ribas.

Lygiai taip pat kokybių pasaulis nepraranda savo reikšmės tada, kai žmogus sprendžia techninę ar mokslinę problemą.

Ir juslių pasaulis nepraranda savo svarbos tada, kai žmogus giliai mąsto.

Visi trys poliai išlieka.

Keičiasi tik jų raiškos pirmumas.

Todėl dermė nėra statiška būseną.

Ji yra gyvas, nuolat kintantis polių bendradarbiavimas.

DOMINAVIMO PRINCIPAS

Daugelis žmogaus vidinių konfliktų kyla ne todėl, kad kuris nors polius būtų klaidingas.

Jie kyla todėl, kad vienas iš polių ima pretenduoti į absoliučią valdžią.

Kai protas siekia paaiškinti viską, jis gali prarasti gyvą ryšį su patyrimu.

Kai kokybinis išgyvenimas atmeta kritinį mąstymą, žmogus gali prarasti gebėjimą atskirti tiesioginį patyrimą nuo interpretacijos.

Kai juslinis pasaulis tampa vieninteliu tikrovės matu, žmogaus gyvenimas susiaurėja iki empirinių faktų.

Problema slypi ne pačiuose poliuose.

Problema prasideda tada, kai vienas iš jų tampa absoliučiu.

Tripolio modelis nesiekia pašalinti nė vieno poliaus.

Jis siekia išlaikyti jų tarpusavio dermę.

VIENOVĖ

Tripolio modelyje vienovė nereiškia skirtumų išnykimo.

Ji taip pat nereiškia polių suliejimo į vieną visumą.

Priešingai.

Vienovė tampa įmanoma tik tada, kai kiekvienas polius gali visiškai atsiskleisti savo savitumu.

Skirtumai nėra kliūtis vienovei.

Jie yra jos būtina sąlyga.

Todėl vienovė nėra vienodumas.

Ji nėra visų skirtumų panaikinimas.

Ji yra gebėjimas matyti skirtingas sąmonės raiškos kryptis kaip vienos sąmonės pasireiškimą.

Ši vienovė nėra statiška.

Ji gyva.

Ji nuolat atsinaujina kartu su pačia patirtimi.

SĄMONĖ KAIP VIENOVĖS PAGRINDAS

Tripolio modelyje sąmonė nėra ketvirtasis polius.

Ji nepriklauso nė vienai iš trijų raiškos krypčių.

Ji yra tai, kas leidžia visoms trimis kryptims apskritai būti patiriamoms.

Todėl galima simboliškai pasakyti:

Juslės jaučia.

Kokybės išgyvena.

Protas supranta.

Sąmonė aprėpia.

Šią mintį galima simboliškai išreikšti formule:

$$(A)(B)(C) = \odot$$

Ši formulė nėra matematinė lygybė.

Ji reiškia, kad sąmonė nėra juslių, kokybių ir proto suma.

Ji yra pagrindas, kuriame visos trys kryptys tampa viena gyva visuma.

Todėl sąmonė šiame modelyje nėra suprantama kaip objektas.

Ji yra pati galimybė patirti.

BRANDI SĄMONĖ

Brandi sąmonė nėra ta, kuri sukaupia daugiausia žinių.

Ji nėra ir ta, kuri patiria daugiausia emocijų.

Ji nėra net ta, kuri turi jautriausias jusles.

Branda atsiskleidžia tada, kai žmogus geba laisvai naudotis visomis trimis sąmonės raiškos kryptimis, nė vienos jų nepaversdamas absoliučia.

Jis gali mąstyti neprarasdamas jautrumo.

Gali jausti neprarasdamas aiškumo.

Gali veikti neprarasdamas sąmoningumo.

Todėl branda nėra galutinė būseną.

Ji nėra tikslas, kurį vieną kartą pasiekus viskas baigiasi.

Branda yra nuolat atsinaujinanti polių dermė.

APIBENDRINIMAS

Tripolio modelis siūlo pažvelgti į žmogaus patyrimą ne kaip į atskirų psichinių funkcijų rinkinį, bet kaip į trijų fundamentalių sąmonės raiškos krypčių visumą.

Šios kryptys nėra konkuruojančios.

Jos viena kitą papildo, sąlygoja ir leidžia atsiskleisti viena kitai.

Juslių pasaulis atsako į klausimą:

Kas yra patiriama?

Kokybių pasaulis atsako:

Kaip tai yra išgyvenama?

Santykių dėsningumų pasaulis klausia:

Kokie ryšiai ir dėsningumai tai sieja?

Sąmonė nėra nė viena iš šių krypčių.

Ji yra tai, kas leidžia joms visoms atsiskleisti.

Todėl Tripolio modelis nesiekia iškelti vienos sąmonės raiškos aukščiau kitų.

Jis kviečia matyti jų savitumą, tarpusavio priklausomybę ir dermę.

Tik tokioje dermėje žmogaus patyrimas gali atsiskleisti kaip vientisa, nuolat besivystanti visuma.

MODELIO RIBOS IR GALIMA KRITIKA

Tripolio modelis nėra pateikiamas kaip galutinė sąmonės teorija.

Jis siūlo vieną galimą būdą aprašyti žmogaus patyrimą per tris fundamentalias sąmonės raiškos kryptis.

Todėl modelis išlieka atviras tikslinimui, kritikai ir tolesniam plėtojimui.

Jis nėra dogma.

Jis nėra užbaigta sistema.

Jis nėra vienintelis galimas žmogaus patyrimo aiškinimas.

Kaip ir kiekvienas filosofinis modelis, jis yra kvietimas tyrinėti.

Galimi klausimai modeliui

Tripolio modelis gali būti tikrinamas įvairiais klausimais.

Pavyzdžiui:

Ar žmogaus patyrimo įvairovę iš tiesų pakanka aprašyti trimis fundamentaliomis raiškos kryptimis?

Ar galima parodyti tokią sąmonės raišką, kurios negalima redukuoti nei į juslių, nei į kokybių, nei į santykių dėsningumų pasaulį?

Kur baigiasi juslinis suvokimas ir prasideda kokybinis išgyvenimas?

Ar kokybės iš tiesų negali būti sukuriamos proto veikimu, ar protas tik sudaro sąlygas joms atsiskleisti?

Ką tiksliai reiškia polių tarpusavio sąlygojimas?

Ar jie vienas kitą kuria, palaiko, papildo, ar tik leidžia vienas kitą atpažinti?

Ar sąmonė yra tiesiogiai patiriama, ar ji išvedama kaip filosofinė išvada iš patyrimo analizės?

Ar vienovė ir dermė reiškia tą patį?

Ar dermė yra viena iš vienovės raiškos formų?

Šie klausimai nėra modelio paneigimas.

Priešingai.

Jie rodo kryptis, kuriomis modelis gali būti tikrinamas, tikslinamas ir toliau plėtojamas.

APIE PATIKRINAMUMĄ

Tripolio modelis pirmiausia yra fenomenologinis.

Jis aprašo žmogaus patyrimo struktūrą.

Todėl jo teiginiai nėra tikrinami taip pat, kaip fizikos ar chemijos dėsniai.

Modelis nenumato laboratorinių eksperimentų, kurie galėtų tiesiogiai patvirtinti arba paneigti sąmonės raiškos polius.

Jo tikrinimas vyksta kitu būdu.

Jis remiasi žmogaus patirties analize, vidiniu nuoseklumu, aiškinamąja galia ir gebėjimu atskleisti tai, kas iki tol buvo nepakankamai pastebėta.

Todėl pagrindinis modelio kriterijus nėra vien empirinis patvirtinimas.

Ne mažiau svarbu, ar modelis leidžia nuosekliau suprasti žmogaus patyrimą ir ar jis padeda aiškiau orientuotis žmogaus gyvenime.

APIE MODELIO KILMĘ

Šis modelis susiformavo ilgalaikių autoriaus apmąstymų metu.

Jam įtakos turėjo įvairios filosofinės ir dvasinės tradicijos, taip pat profesoriaus Vasilijaus Lenskio daugiapoliarumo mokykla, kurios intelektualinėje aplinkoje autorius ilgą laiką dalyvavo.

Kai kurios šiame veikale naudojamos sąvokos, simbolinės formulės ir tripoliškumo principai gimė būtent šioje aplinkoje.

Tačiau Tripolis nėra profesoriaus V. Lenskio teorijos santrauka, komentaras ar interpretacija.

Tai savarankiškas autoriaus sukurtas modelis, susiformavęs asmeninių tyrinėjimų ir ilgamečių apmąstymų pagrindu.

Visos šiame veikale pateikiamos išvados priklauso šio modelio autoriui.

PABAIGA

Tripolio modelis nesiekia pakeisti religijos.

Jis nesiekia pakeisti mokslo.

Jis nesiekia pakeisti filosofijos.

Jis taip pat nesiekia sukurti naujos pasaulėžiūros.

Jo tikslas kur kas kuklesnis – pasiūlyti žmogaus patyrimo aprašymo būdą, kuriame juslių pasaulis, kokybių pasaulis ir santykių dėsningumų pasaulis būtų suvokiami kaip trys fundamentalios vienos sąmonės raiškos kryptys.

Šiame modelyje nė viena iš jų nelaikoma aukštesne už kitas.

Kiekviena jų atskleidžia savitą žmogaus patyrimo aspektą.

Tik jų tarpusavio dermėje atsiveria galimybė visapusiškiau suprasti žmogų ir jo santykį su tikrove.

Todėl Tripolis nėra kvietimas pasirinkti vieną iš polių.

Jis yra kvietimas pažinti jų visumą.

Brandi sąmonė nevaldo polių – ji leidžia jiems laiku užleisti vietą vienas kitam.